

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 533/2021-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 13C/1/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní sp. zn. 13C/1/2016 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania **576,12 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 533/2021 z 30. septembra 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 10. septembra 2021.
2. Sťažovateľka sa žalobou doručенou okresnému súdu 4. januára 2016 domáha určenia bezúročnosti a bezpoplatkovosti spotrebiteľského úveru vo výške 1 500 eur na základe zmluvy z 15. marca 2011 so žalovanou [REDAKOVANÉ]. Okresný súd žalobu sťažovateľky rozsudkom z 9. januára 2018 zamietol. Krajský súd v Prešove uznesením č. k. 13Co/62/2019 z 22. júla 2019 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd 8. októbra 2021 vydal upovedomenie o dôvodoch prerušenia konania.

3. Sťažovateľka uviedla, že zo strany súdu nebolo do podania ústavnej sťažnosti v jej veci meritórne rozhodnuté. Tiež tvrdí, že dĺžka konania pred okresným súdom trvá približne 5 rokov a 9 mesiacov. Sťažovateľka sa snažila odstrániť zbytočné prietahy v konaní sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu. Podľa názoru sťažovateľky je predmet sporu nielen individuálne, ale aj spoločenský významný.

4. Na základe uvedeného sa sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Tiež navrhuje prikázať konať okresnému súdu bez zbytočných prietahov, priznať primerané finančné zadostučinenie 6 000 eur a náhradu trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Okresný súd k sťažnosti uviedol, že v čase, keď sťažovateľka podala sťažnosť predsedovi okresného súdu, zákonný sudca čerpal plánovanú dovolenku, preto nebola sťažnosť sťažovateľky vybavená v zákonnej lehote 30 dní. Tiež uviedol, že konanie sťažovateľky je prerušené z dôvodu konania pred ústavným súdom o súlade § 11 ods. 4 zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov s ústavou. Tiež žiadal zohľadniť, že sťažovateľka je účastníčkou konania najmenej v 40 súdnych sporoch. V závere poznamenal, že sťažovateľka bola v konaní nečinná. Z uvedených dôvodov považuje ústavnú sťažnosť sťažovateľky za nedôvodnú a nesúhlasí s priznaním primeraného finančného zadostučinenia ani náhrady trov konania. Za konaním sťažovateľky vidí ziskuchtivosť obdobne ako v početných obdobných prípadoch.

6. Sťažovateľka vo svojom ďalšom podaní uviedla, že nesúhlasí s tvrdeniami okresného súdu. Okresný súd podľa nej ospravedlňuje včasné nevybavenie sťažnosti predsedom súdu plánovanou dovolenkou, pričom od podania sťažnosti 29. júla 2021 do podania ústavnej sťažnosti 10. septembra 2021 prešlo 43 dní. Preto je toho názoru, že uvedená doba nezodpovedá primeranej dĺžke dovolenky. Okrem iného poznamenala, že domnienky súdu o splnení alebo nesplnení finančných záväzkov sťažovateľky nie sú predmetom ústavnoprávneho prieskumu v konaní o zbytočných prietahoch. Sťažovateľka s poukazom na rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) z 22. júla 2021 vo veci [REDAKOVANÉ], proti Slovensku, sťažnosť č. 48858/20 je toho názoru, že ňou navrhované finančné zadostučinenie je primerané. Uviedla tiež, že nesúhlasí s prerušením konania do rozhodnutia ústavného súdu.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

7. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

8. Ústavný súd vo vzťahu k čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 48 ods. 2 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Tieto závery možno obdobne vzťahovať aj na čl. 38 ods. 2 listiny.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľku (II. ÚS 32/02).

10. Vec sťažovateľky nebola z právneho hľadiska zložitá na posúdenie, pričom išlo o určenie, že spotrebiteľská zmluva je bezúročná a bez poplatkov. Vec môže mať pre sťažovateľku význam z hľadiska právnej istoty, aká výška je jej dlhu. Negatívny dopad neistoty umocňujú do úvahy prichádzajúce následky spojené s možnými exekúciami. Dokazovanie dopadajúce na preskúmanú vec zahŕňa predovšetkým listiny, čo nerobí dokazovanie náročnejším (III. ÚS 106/2021). V správaní sťažovateľky neboli zistené také skutočnosti, ktoré by výrazne prispeli k celkovej dĺžke konania. Ústavný súd zohľadnil aktivitu sťažovateľky, ktorá sa snažila upozorniť na zbytočné prieťahy podaniami z 9. augusta 2017, 10. novembra 2017 a sťažnosťou adresovanou predsedovi okresného súdu 29. júla 2021.

11. Ústavný súd následne pristúpil k ďalšiu kritériu, a to k postupu okresného súdu. Celková dĺžka konania od podania žaloby 4. januára 2016 do podania ústavnej sťažnosti 10. septembra 2021 trvá päť rokov a osem mesiacov. Okresný súd rozhodol zamietavým rozsudkom 9. januára 2018, teda po dvoch rokoch. Takáto doba by sama osebe neodôvodňovala opatrenie ústavného súdu. Následný vývoj sa však už z pohľadu uplatnených práv v spojení s celkovou dĺžkou konania nejaví ako ústavne neproblematicky. Krajský súd zrušujúcim uznesením z 22. júla 2019 zrušil rozsudok okresného súdu. Odvtedy nebolo vo veci sťažovateľky právoplatné rozhodnuté, teda ďalšie dva roky po kasačnom rozhodnutí. Okresný súd uznesením z 8. októbra 2021 konanie prerušil.

12. Ak sa po kasačnom rozhodnutí odvolacieho súdu nekoná porovnateľnú dobu ako v predmetnej veci, spravidla je to dôvod na kvalifikovanie takéhoto postupu v neprospech súdu. V danej veci však sudca nie je stotožnený s kasačným rozhodnutím a pristúpil k úkonu, ktorý môže ovplyvniť celkový výsledok konania. Za takéto úkony treba považovať či už predloženie prejudiciálnej otázky Súdnemu dvoru Európskej únie, ale aj podanie návrhu na ústavnom súde na začatie konania o súlade relevantného ustanovenia s dotknutými referenčnými normami. Takéto úkony sú prirodzene spojené s prípravou veci, ktorá nie je časovo nenáročná.

13. Na druhej strane obrana okresného súdu vytykajúca sťažovateľke, že zapadá do konceptu účelových podaní, nemôže obstať. Ak sú podania, akým je aj podanie sťažovateľky, nedôvodné, súdy ich môžu zamietnuť pri využití všetkých do úvahy prichádzajúcich procesných nástrojov podstatne skôr ako takmer v šesťročnom procese. Bez ohľadu na výsledok konaní iba ich právoplatné skončenie má z hľadiska uplatnených práv pred ústavným súdom význam. Početnosť vecí porovnateľnej povahy nie je ničím neobvyklým. Pre zmenu veriteľa podávajú radovo v desiatkach tisícoch žaloby a zdá sa, že súdy ich vybavujú a obdobnú obranu nepoužívajú.

14. Po kasačnom rozhodnutí krajského súdu musel byť spisový materiál okresnému súdu už známy a aj s prihliadnutím na úkony smerujúce k prerušeniu konania je predsa len doba dvoch rokov po kasácii neprimeraná. Ústavný súd opätovne pripomína, že zjavne majú relevanciu písomné dôkazy. Ústavný súd v postupe okresného súdu zistil nečinnosť, ako aj nesústredenú činnosť. Po kasačnom rozhodnutí má inštančne nižší súd už vyslovený právny názor. Nestotožnenie sa s názorom a s tým spojené podniknuté úkony nie sú v zásade závislé na úkonoch strán sporu. Aj pri zohľadnení ich náročnosti je doba dvoch rokov po kasačnom rozhodnutí neprimeraná, ak sa vec ani len nerozhodla. V tomto konaní je zrejmé, že išlo o dlhší čas nečinnosti ako len o obdobie plánovanej dovolenky.

15. Ústavný súd už viackrát uviedol (I. ÚS 23/03, I. ÚS 141/03, II. ÚS 153/06, III. ÚS 399/2011), že personálne problémy (praceneschopnosť, zmena zákonného sudcu) a nadmerné množstvo vecí, v ktorých sa musí zabezpečiť súdne konanie, by mohlo len dočasne ospravedlniť vzniknuté prieťahy, a to len v tom prípade, ak sa na ten účel prijali včas adekvátne opatrenia (I. ÚS 39/00, I. ÚS 55/02, III. ÚS 399/2011).

16. Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústredená či neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľka obrátila na štátny orgán, aby o jej veci rozhodol.

17. Pri hodnotení toho, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je potrebné posudzovať dĺžku konania ako celok, nie preskúmať jednotlivé fázy konania [rozsudok EŠLP z 15. 3. 2005 vo veci Bako proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00, rozsudok EŠLP z 15. 2. 2011 vo veci Bubláková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 60227/00; tiež rozhodnutia ústavného súdu (III. ÚS 505/2017, I. ÚS 287/2018, I. ÚS 103/2019, I. ÚS 282/2019)].

18. Ústavný súd podľa jeho konštantnej judikatúry nepovažuje za zbytočné prieťahy v konaní zapríčinené existenciu odôvodnenej prekážky jeho postupu (II. ÚS 3/00, III. ÚS 42/02, I. ÚS 65/03, I. ÚS 78/02). Všeobecne platí, že odročenia a iné spôsoby prerušenia konania musia byť primerané, berúc do úvahy osobitné okolnosti prípadu (rozsudok EŠLP z 5. 11. 2013 vo veci JGK Statyba Ltd a Guselnikovas proti Litve, sťažnosť č. 3330/12).

19. Ústavný súd kvalifikoval postup okresného súdu v súlade s ustálenou judikatúrou (III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017) a vyslovil, že došlo k porušeniu referenčných noriem. Dĺžka súdneho konania viac ako päť rokov je neprimeraná (rozsudok EŠLP z 25. 7. 2017 vo veci Magát proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 44646/15 a rozsudok EŠLP z 8. 10. 2013 vo veci Frigo proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 16111/11).

IV.

Príkaz konať a primerané finančné zadosťučinenie

20. Ústavný súd nevyhovел ústavnej sťažnosti v návrhu na príkaz konať, keďže konanie je v súčasnosti pred okresným súdom prerušené (čl. 127 ods. 2 ústavy).

21. Sťažovateľka sa domáhala aj primeraného finančného zadost'učinenia (6 000 eur). Cieľom tohto inštitútu je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany (IV. ÚS 210/04). Ústavný súd v súlade s judikatúrou ESĽP prihliadol aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (rozsudok ESĽP z 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovensku, sťažnosť č. 58172/00, ako aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Berúc zreteľ na rozhodnutie sudcu, ktorý prvýkrát nerozhodol v rozpore s pravidlami o imperatívne včasne vec vybaviť a po zrušení veci podniká kroky k aktivovaniu konania o súlade relevantnej normy s ústavou, ústavný súd považoval prijaté opatrenia bez navýšenia o relatívnu satisfakciu za dostatočné. Prihliadol na fakt, že deklarácia porušenia základných práv, ako aj náhrada trov konania implicitne zahrňujú aj satisfakčný prvok.

V.

Trovy konania

22. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti a repliky) v sume trikrát po 181,17 eur, režijný paušál v sume trikrát po 10,87 eur. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 576,12 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. decembra 2021

Robert Šorl
predseda senátu